

ČINNOSŤ ZVÄZU DIABETIKOV SLOVENSKA

Čo je Zväz diabetikov Slovenska. Zväz diabetikov Slovenska (ďalej ZDS) bol založený schválením Stanov na MV SR, k. č. VVS/1-819/1990 dňa 27. apríla 1990. Hlavným zameraním ZDS je presadzovanie záujmov a potrieb občanov s diagnózou diabetes mellitus – ako pacientov aj ako spotrebiteľov, obhajovať ich záujmy, prehľbovať výchovu a vzdelávanie s cieľom zabezpečiť u diabetikov čo najlepšiu kompenzáciu ochorenia, ktorého zmyslom je oddialenie, resp. zabránenie chronických komplikácií (amputácia dolných končatín, slepota, infarkt, mozgová príhoda, zlyhanie obličiek a pod.). Jedným z hlavných poslání ZDS je vzdelávanie, výchova, základné a špecializované sociálne poradenstvo, poskytovanie sociálnych služieb, organizovanie rekondično-rehabilitačných a integračných pobytov, reklamno - propagačných podujatí atď.. Zastupujeme záujmy a potreby nielen našich členov, ale všetkých diabetikov na Slovensku.

Štruktúra v ZDS. Štruktúra v ZDS je nasledovná: máme Ústredie ZDS na čele s prezidentom, Predsedníctvo ZDS v zložení: prezident, štyria viceprezidenti a štyria členovia predsedníctva. Ďalej sú to predsedovia 34 organizačných zložiek a ďalší funkcionári ZDS pracujú v regiónoch Slovenska. Nevlastníme nehnuteľný ani hnuťelný investičný majetok. Všetky získané finančné prostriedky použijeme vždy len pre diabetikov a chod celého ZDS. Práca všetkých funkcionárov vo ZDS je založená na dobrovoľnosti a vlastnej aktivite.

Situácia vo svete, v Európskej únii a na Slovensku. V Európskej únii (ďalej EÚ) tvoria diabetickí pacienti takmer 10% populácie, čo je okolo 32 mil. obyvateľov. Nárast počtu ochorenia na cukrovku je však do budúcnosti alarmujúci, je to jedno z najčastejších, najzávažnejších a ekonomicky najnáročnejších ochorení vo svete. Počíta sa, že v roku 2030 bude na cukrovku chorých v EÚ 16 % obyvateľov. Aj na Slovensku sa toto číslo výskytu ochorenia pohybuje okolo 7%, čo je 400 000 obyvateľov. Podľa štatistík je ďalších 200 000 ľudí, ktorí o tom, že majú cukrovku vôbec nevedia. V roku 2030 by to malo byť postihnutých týmto ochorením okolo 12%, čo je približne 660 000 ľudí. Sme síce pod priemerom EÚ, ale aj tak liečba cukrovky značne ekonomicky zaťažuje naše hospodárstvo. Počíta sa, že liečba cukrovky stojí 16 – 18% z celkových vynaložených nákladov na zdravotníctvo, pričom pri zlej kompenzácii vznikajú komplikácie, liečba sa značne predražuje, a tiež život diabetika sa skraca o 5 až 20 rokov.

Toto ochorenie neprináša komplikácie len samotnému diabetikovi, ale zaťažuje aj jeho rodinu. Často dochádza k sociálnej odkázanosti, k mnohým patologickým javom a pod., čo je alarmujúce konštatovanie. Preto nás potešilo prijatie Charty základných práv diabetikov

v OSN v roku 2011 a fakt, že sa s danou situáciou začali zaoberať aj poslanci EÚ. Európsky parlament prijal dňa 24. marca 2012 rezolúciu pod číslom P7-TA-PROV(2012)0082 zameranú na riešenie problémov diabetikov, prevenciu a edukáciu.

Činnosť ZDS:

- ✓ reprezentujeme našu prácu nielen na Slovensku, ale aj v zahraničí,
- ✓ obhajujeme záujmy diabetikov na úrovni ministerstiev, zdravotných poisťovní a pod. v oblasti cenotvorby liekov, zdravotníckych pomôcok, v oblasti sociálneho a zdravotného zabezpečenia,
- ✓ prezentujeme našu prácu v médiách na celoslovenskej a na regionálnej úrovni,
- ✓ úzko spolupracujeme so Strednými zdravotníckymi školami, Slovenskou humanitnou radou, Slovenskou diabetologickou spoločnosťou, mestskými úradmi v jednotlivých mestách, vyššími územnými celkami,
- ✓ pre detských diabetikov organizujeme každoročne rekondično – integračné a rehabilitačné pobyty,
- ✓ organizujeme rekondično – integračné a rehabilitačné pobyty pre približne 300 dospelých diabetikov s ťažkým zdravotným postihnutím,
- ✓ už osem rokov meriame hladinu cukru v krvi u tretiačov na základných školách v Michalovciach, takýchto meraní sa už urobilo 3987, pričom nejde len o merania, lebo rodič pred odberom podpisuje súhlas k nemu s informáciou o diabetes mellitus a jeho prevencii,
- ✓ meriame glykémiu u dospelých populácie,
- ✓ organizujeme medzinárodné celoslovenské stretnutia diabetikov a širokej verejnosti pod názvom Diabetologický deň a Festival diabetu s odbornými prednáškami z oblasti liečby cukrovky, sociálneho a zdravotného zabezpečenia diabetikov s dôrazom na potrebu kvalitnej edukácie,
- ✓ pri príležitosti Svetového dňa diabetu organizujeme na základe výzvy Medzinárodnej diabetologickej organizácie „Pochod proti diabetu“,
- ✓ ako prví na svete vychovávame vysokoškolsky vzdelaných profesionálov v oblasti sociálnej práce s edukáciou klientov s diabetes mellitus nielen zo Slovenska, ale aj zo zahraničia, máme už absolventov bakalárskeho štúdia a v tomto školskom roku končia títo študenti magisterské štúdium, vzdelávanie pokračuje druhým rokom aj v ďalšom bakalárskom štúdiu,
- ✓ každoročne meriame glykémiu v nákupných centrách Tesco počas štyroch adventných týždňov, urobíme ročne cez 30 000 kontrolných odberov,

- ✓ medzi nami je diabetik, čo zdolal Pamír, diabetička čo beháva maratón, reprezentantka v zjazdovom lyžovaní a pod..

Edukácia. Edukačné centrum. Veľkým pozitívom je spolupráca nášho Zväzu diabetikov Slovenska so Slovenskou diabetologickou spoločnosťou, ktorá pripravila Národný diabetologický program s odporúčaniami EÚ v oblasti prevencie, diagnostikovania, výskumu a v neposlednom rade výchove – edukácii. Jeho obsahom je nie len štandardizácia kritérií a metód pre zber dát - vytvorenie registra, ale aj postup medializácie v oblasti prevencie, postup informovania o ochorení v základných školách a samozrejme postup výchovy diabetikov.

Už od roku 2008 vychovávame vysokoškolsky vzdelaných profesionálnych edukátorov – sociálnych pracovníkov so zameraním na edukáciu klientov s diabetes mellitus. Prvé profesionálne edukačné centrum pre diabetikov, pilotný program, začne pracovať od 1. januára 2013 v Michalovciach. Na túto činnosť Zväz diabetikov získal akreditáciu z Ministerstva práce, sociálnych vecí a rodiny SR.

Edukačné centrum bude pracovať v oblasti:

- ✓ prevencie ochorenia v širokej verejnosti formou prednášok a verejných akcií, masovokomunikačných prostriedkov,
- ✓ informovanosti o cukrovke na školách formou prednášok,
- ✓ spolupráce s diabetológmi, všeobecnými lekármi, ktorí na edukáciu budú posielat' novozistených diabetikov a aj ostatných problematických diabetikov,
- ✓ spolupráce s farmaceutickými firmami pri poskytovaní informácií o liečbe a novinkách v nej,
- ✓ sociálneho zabezpečenia v zmysle Zákon 447/2008 Z.z. o peňažných príspevkoch na kompenzáciu ťažkého zdravotného postihnutia a Zákona č. 448/2008 Z.z. o sociálnych službách,
- ✓ edukácie o živote s diabetom - zvládanie diabetu, oddialenie, resp. zabránenie vzniku komplikácií, zachovanie vysokej kvality života diabetika, jeho socializácia v rodine, komunite, zamestnaní, spoločnosti,
- ✓ pomoci pri vhodných stravovacích návykoch, ktoré sú 80% predpokladom úspešného zvládania cukrovky.

Prezentácia ZDS v zahraničí v roku 2012. V apríli 2012 sa zišlo fórum zástupcov krajín EÚ, ktorého sa zúčastnili ministri zdravotníctva jednotlivých členských krajín, európski poslanci ako aj členovia OECD. Zasadnutie podporil svojou aktívnou účasťou bývalý

generálny tajomník OSN Kofi Atta Annan, ktorý vyslovil jednoznačné stanovisko, že pred cukrovkou sa nedá ujsť, ale musíme ju plne vziať na vedomie a riešiť vzniknutú situáciu. Slovensko na tomto fóre zastupovali doc. MUDr. Emil Martinka, PhD., predseda Slovenskej diabetologickej spoločnosti a Ing. Jozef Borovka, prezident ZDS. Následne po tomto stretnutí sa konalo ďalšie zasadnutie na dánskom veľvyslanectve v Bratislave so zástupcami Ministerstva zdravotníctva SR, zástupcami zdravotných poisťovní, Úradu pre dohľad nad zdravotnou starostlivosťou, Slovenskej diabetologickej spoločnosti, pacientov na tomto fóre zastupoval prezident Zväzu diabetikov Slovenska Ing. Jozef Borovka. Na týchto rokovaníach sa jasne konštatovalo, že pacient by mal dostať čo najlepšiu a najefektívnejšiu odbornú zdravotnú starostlivosť. Keď bude toto zabezpečené, budú aj finančné prostriedky na jeho liečbu vynaložené čo najefektívnejšie.

V dňoch 23. až 26. septembra 2012 sme sa zúčastnili Zasadnutia IDF v portugalskom Lisabone, kde prebehli voľby a prijali sa ďalšie závery postupu riešenia boja s ochorením na diabetes mellitus. Najväčší dôraz sa opätovne dal na prevenciu medzi širokou verejnosťou a edukáciu samotných diabetikov. V Portugalsku vzniklo v roku 1929 prvé združenie diabetikov. V tejto krajine v súčasnosti pracuje 158 profesionálnych edukátorov, ktorí zabezpečujú edukáciu diabetikov v základnej forme najmä u novozistených diabetikov v trvaní troch dní, v pokročilej forme u diabetikov v pokročilom štádiu ochorenia v trvaní 3 - 6 dní a v nadstavbe v dĺžke 6 - 10 dní na riešenie sociálnych a ekonomických problémov. Táto ich činnosť je financovaná zo zdrojov zdravotných poisťovní, ktoré v prvom rade majú záujem o čo najlepší zdravotný stav svojich klientov.

V októbri tohto roku sme sa zúčastnili 48. zasadnutia Európskej asociácie pre štúdium diabetu (EASD) v Berlíne. Podujatia sa zúčastnilo cez 18 000 účastníkov, zo Slovenska ich bolo prítomných 156. Podnetné pre nás boli hlavne prezentácie o edukačnej činnosti. Zaujímavosťou bolo vystúpenie Davida Cavana s Veľkej Británie na tému „Štruktúra diabetologickej edukácie vo Veľkej Británii“. V tejto krajine už v roku 1999 spracovali edukačný program, ktorý bol prijatý v roku 2003. Tento program určuje štandardy vedenia edukácie. Edukačné centrá sú rozdelené podľa typu diabetu. Pre diabetikov typu 1 majú 90 centier a každý novozistený diabetik sa musí zúčastniť tejto edukácie v dĺžke päť dní. Pre diabetikov typu 2 majú 70 centier a 20 centier majú pre detských diabetikov. Podľa ich štatistiky sa návštevami v týchto edukačných centrách znižuje u pacientov hodnota HbA1C o 0,5 až 0,9 %. V Nemecku majú podobný systém edukácie, ale s lepšími výsledkami. Je to pripisované mentalite Nemcov, ktorí sú vedení k zodpovednosti a tak svoje ochorenie od začiatku neberú

na ľahkú váhu, ale sa o seba viacej starajú. V oboch prípadoch prevenciu ako aj samotnú edukáciu financujú zdravotné poisťovne.

Na Berlínskom sympóziu sme nadviazali kontakt so Zoltanom Patakym zástupcom prednostu Division of Therapeutic Education for chronic Diseases zo Ženevy. Táto klinika má záujem vybrať dva štáty, ktorým by pomohli pri edukácii. Ihneď sme prejavili o tento program záujem a informovali sme ho o našich postupoch v edukácii diabetikov Slovenska. Po ďalších rokovaniach sa nám podarilo tento náš zámer aj zrealizovať. Zoltán Pataky príde 14. novembra tohto roku na Slovensko kde vystúpi so svojim predstavami v oblasti pomoci Slovensku v realizovaní edukácií. Toto stretnutie sa uskutoční za tzv. okrúhlym stolom, kde budú prítomní zástupcovia Ministerstva zdravotníctva SR, zástupcovia zdravotných poisťovní, Úradu pre dohľad nad zdravotnou poisťovňou, Slovenskej diabetologickej spoločnosti ako aj médií. Túto našu šancu na edukačnú pomoc nechceme a nesmieme zahodiť.

V Berlíne sme mali svoj stánok kde sme prezentovali Slovensko ako krajinu, svoju činnosť a činnosť Slovenskej diabetologickej spoločnosti. V stánku sme mali postery s témami edukačná činnosť, rekondično- rehabilitačná a integračná činnosť, činnosť našich základných organizácií a prácu našich diabetológov. Náš stánok navštívili mnohí delegáti zo Slovenska, ale aj zo zahraničia, ktorí sa zaujímali o našu prácu, ale najmä o vzdelávanie edukátorov. Viacerí už vedeli o našom vzdelávaní formou vysokoškolského štúdia.

Záverom. Veľký dôraz musíme dávať na prevenciu, v ktorej zaostávame a práve ona by mala byť nosným pilierom aj nášho štátu, nakoľko zlepšenie zdravotného stavu obyvateľstva by malo byť predovšetkým záujmom nás všetkých. Len zdravý občan môže byť plnohodnotne zapojený do celospoločenského pracovného procesu a tým prispievať odvodmi a daňami do štátneho rozpočtu.

Diabetes mellitus je ochorenie ktoré nebolí, aspoň v počiatočnom štádiu, preto ho mnohí diabetici podceňujú, ba až zanedbávajú. Keby jeho bolestivosť bola v začiatkoch taká, ako keď bolí zub, každý jeden diabetik by sa o seba staral viac. Preto je potrebné pomáhať diabetikom zvládať úskalia ochorenia formou učenia k nevyhnutným návykom spojených s liečbou. Musíme im pomáhať pri ich ťažkom zdravotnom postihnutí, pri zvládaní prekážok, bariér, psychických a sociálnych problémov.

Zväz diabetikov Slovenska má nezastupiteľné miesto na Slovensku. Všetko čo robíme, robíme na dobrovoľníckej báze, ale nemôžeme byť spasiteľmi. Treba nám finančne pomôcť a pomoc požadujeme od štátu, ale najmä od zdravotných poisťovní. Je nás cez 400 000 diabetikov, občanov a voličov SR.

